

Renáta Varad'ová
Kresba jako nástroj dětské komunikace

Posudek oponenta diplomní práce

Autorka si za téma své práce zvolila klasické téma dětské projektivní diagnostiky: kresbu. Tato volba jí poskytla sice rozlehlé zázemí literatury z pedopsychologické teorie a praxe, zároveň však ji postavila před nesnadný úkol orientovat se a analyzovat rozsáhlý materiál psychologického písemnictví z rozsáhlého období prakticky od počátku moderní psychologie a ve všech jazykových oblastech.

V literárně přehledové části své práce na pozadí klinické psychologie a jejího vývoje dospívá k oblasti psychologické diagnostiky a diagnostického využití kresby z hlediska výkonového i projektivního. Přibližuje vývoj dětské kresby a dokládá jej na kresbě lidské postavy. Opírá se přitom o naše i známé zahraniční literární prameny. Zastavuje se také u problematiky dětského vývoje obecněji. Nastiňuje svůj přístup ke kresbě jako k nástroji a prostředku komunikace, a to v rámci vývoje komunikace mezi dítětem a klíčovými osobami jeho světa vůbec. Zastavuje se u symboliky barev v dětské kresbě. Podrobněji se zabývá ustáleným výkladem asociovanými s jednotlivými částmi lidského těla v kresbě, popř. jejich opomenutí, ale též oblečení apod.

Zaměřenou pozornost věnuje kresbě rodiny v základních pojetích klasických autorů. Prodlévá u kresby rodiny začarované a zabývá se významy spojovanými se symbolikou ztvárněných zvířat. Uvádí známé výkladové principy formálního, prostorového a obsahového pojetí kresby, zejména nakreslených osob, jejich umístění v prostoru a vzájemného vztahu.

V empirické části práce si autorka klade za cíl shromáždit kresby rodiny a začarované rodiny od souboru 5 – 9letých dětí a aplikovat na něho interpretační pravidla matějčkovské tradice. Předpokládá, že v daném věkovém rozmezí bude v kresbách přibývat dynamiky na úkor statického výčtu osob, že dítě bude jako prvou osobu nejčastěji kreslit matku a že nejčastějšími zvířaty, do nichž děti budou začarovávat své rodiče, budou pes anebo kočka. Autorka shromáždila kresby od úctyhodného souboru 300 dětí ze severní Moravy (z města a menšího města). Doplnkem ke kresbě získala dotazníkem, od rodičů základní sociokulturní údaje o rodině. Dále hovořila o jednotlivých dětech s jejich vyučujícími.

Výsledky autorka předkládá v přehledných tabulkách a podrobuje je popisné i neparametrické statistické analýze s cílem otestovat tak realisticky stanovené hypotézy. Autorce se potvrzuje první hypotéza o nárůstu dynamických pojetí kresby a úbytku pojetí statických. Děti také statisticky významně nejčastěji kreslí jako prvou zachycenou osobu svoji matku, otec je zachycen v průměru jako osoba třetí. Pokud jde o četnost nakreslených zvířat v kresbě rodiny začarované, překvapivě se jako téma nejčastěji objevovala ryba, což autorka zřejmě realisticky vysvětluje souvislostí s vánočními svátky a jejich kapry, neboť v této době byly kresby získávány. Až na druhém místě se objevili psi a kočky.

Autorka připojuje tři plastické kazuistiky svědčící o důkladném poznání zkoumaných dětí a jejich rodinného zázemí i dovednosti tyto poznatky uvést ve vztah se zjištěními získanými z kreseb. Svoje závěry podrobuje diskusi.

Práce je doplněna seznamem užitých literatury, jež zahrnuje v našich knihovnách dostupné tuzemské i zahraniční tituly (6 stran) a dokonce i starší např. diplomní práce svědčící o pečlivých rešerších.

V příloze je uveden dotazník vyplňovaný rodiči a živými barvami reprodukované dětské kresby.

Jako konzultant mohu potvrdit, že autorka na své diplomní práci pracovala s péčí a vytrvalostí, využívala možností konzultací, nejenže se nechávala vést, ale i iniciativně a tvořivě svou práci prohlubovala.

V literárně přehledové části, která by možná mohla být v obecnějších kapitolkách (klinická psychologie, dětský vývoj) i stručnější, prokázala velmi dobrou schopnost pracovat s psychologickou literaturou, vyhledávat ji a integrovat do celku. V empirické části pak prokázala schopnost psychologické téma ztvárnit, děti, rodiče i učitele v hojném počtu motivovat ke spolupráci, získat relevantní poznatky, interpretovat je, s úspěchem je podrobit analýze a diskusi a vyvodit z nich hodnotné závěry, prokazující význam kresby dětské rodiny i v měnících se společenských podmínkách a prokazující – přes všechny proměny – i její v jistém smyslu nadčasový ráz. Pracovala se zaujetím a s velmi dobrou motivací i vytrvalostí a výsledek po mém soudu tomu zdařile odpovídá: práce se dozajista může stát předmětem obhajoby s reálnou nadějí na výborné ohodnocení.

12. 5. 2011

PhDr. Jaroslav Šturma